

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva, dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserate;
Sara jevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Zakaj propadajo družine

Sredi življenja stojimo, pa se zgodi, da ga ve-
likokrat ne razumemo. Opazujemo razne dogodke
in jih obsojamo, ne poznamo pa njihovih vzrokov.
Pogosta in upravičena tožba sodobnosti je na pri-
mer, da je družina v razsulu in da propada. Pri
boljših, gospodarsko dobro situiranih slojih vemo,
da je temu čisto vzrok v mehkuznosti in nemoralu.
A propada tudi delavska in kmečka družina. Tudi
tu eden vzrokov pomanjkanje živega kršćanstva, a
velik del tega žalostnega pojava, ki srka odporno
silo in mozek naroda, gre na rovaš revščine. Dotak-
nimo se le ene panoge pauperizma, s katerim je
bujno zvezana kriza družine same, to je stanovanj-
ska beda.

Za milijonsko mesto Pariz so po zadnji štati-
stiki izračunali, da preko en milijon družin stanuje
v takih prostorih, ki so docela nezadostna in nepri-
jemna za družinsko življenje. Če bi za Slovenijo
imeli približno stanovanjsko statistiko, kaj nam bi
ona govorila! Res je, da se veliko zida. Naša mesta
se širijo, trgi in vasi se lepšajo. In mi smo nava-
jeni, da mislimo na stanovanjsko bedo šele tedaj,
kadar vidimo deložirance in barakarje. A koliko je
drugih ničvrednih stanovanj ali bolje rečeno lukenj,
v katerih so stisnjene malouradniške in zlasti de-
lavske družine, ki imajo vse pogoje, da uničijo ve-
selje do družinskega življenja. Prav povsod jih naj-
demo, na deželi in v mestih tiste zatohle slabo zra-
čene skupne sobice z revnim pohištvom in nečednim
perilom, iz katerih mož komaj čaka, da ubeži in
izven doma poišče prijetnejši prostor. Žena, ki pride
domov največkrat zmučena od dela, ne najde v
njih nobene toplote in vablivosti — otroci pa, ako
sploh so, imajo rajši cesto in dvorišče kakor mračno
stanovanje, kjer čutijo, da so povsod odveč in le
v napotje. Sicer pa je stanovanjska beda eden naj-
večjih vzrokov otroške umrljivosti.

Milo se stori človeku, ki opazuje vse to. Bog
je Slovencem dal lepo zemljo. Tuji hodijo obču-
dovat njeno krasoto, uživat svežost njene narave in
prijetnost njenega podnebja; naše delavno in kmeč-
ko ljudstvo pa gine stisnjeno v nezdruhljivih, brez-
zračnih stanovanjih. Mnogo je seveda kriva tudi za-
nikarnost in pomanjkanje čista za stanovanjsko hi-
gieno.

Slaba stanovanja ubijajo smisel in veselje do
družinskega življenja in so vzrok mnogih nemoral-
nosti in marsikaterih socialnih grehov. Treba je
temu vprašanju posvetiti vso skrb in mu seči do
dna. Varal bi se tisti, ki bi mislil, da je že vse stor-
jeno, ako se zidajo delavske stanovanjske hiše in
se sobice opremijo z lepim pohištvom in snažnim
perilom. S tem bo rešen komaj en del problema.
Kriza uradniške in delavske družine ima globlje
vzroke in bo rešena šele tedaj, kadar ji bo vrnjena
— mati. Največja rana današnje družine malega
človeka je v tem, da mora žena in mati od doma-
čega ognjišča venkaj v pisarno ali tovarno, da s
svojem zaslužkom prispeva k vzdrževanju gospodinj-
stva. Tako mož nima žene in otroci ne matere, ona
sama pa pogreša toplega družinskega gnezda, kjer
bi razvila svojo ženskost in materinstvo.

Ni slučaj, da so ravno v krajih s slabimi stan-
ovanji najbolj obiskane gostilne in pivnice. Mož,
ki pride z dela domov, ne najde sprejema, ki bi ga
potreboval in ki bi mu na utrujeno lice in zguban-
čeno čelo vrnil smehljaj in pričaral pozabljenje na
težo in borbo dneva. Žene velikokrat niti ne najde
doma, ker mora tudi za zaslužkom. Kaj naravno je,
da gre tja, kjer je življenje in družba: v gostilno.
Otroci iz takih družin so iz vsega početka brezdomci.
Hitro se zavedajo, da mati nima časa, da bi jih lju-
bila. Otrok tako potrebuje mater, potrebuje jo ves
dan in vso, da bi jo ljubil in užival njeno ljubezen.
Nasprotno temu pa mora dan za dnem bolj čutiti,
da ne oče, ne mati nimata časa zanj in da je le v
nadlego. V otroških letih se mu ubije smisel za dru-
žino, ker njene toplote in blagoslova ni nikdar po-
znal. Ali bo imel pozneje, ko doraste, veselje, si
ustanoviti lastno družino? Saj bi mu obujala le
žalostne spomine. Tudi otroci si izven domačega
ognjišča iščejo utehle. Cesta je njihov dom in po-
zneje — kino, ta bajni kino, ki pričara v mlade
duše neslutene krasote, bajna bogastva, ljubezen —
vse, po čemer hlepi mlado srce. Potem se naravno
še bolj nesrečni in razdvojeni vračajo k svojim
ugaslim ognjiščem, kjer ni ne krasote ne bogastva
ne ljubezni. Iz take mladine ne morejo rasti dru-
gega kot socialni revolucionarji, ker samo z mržnjo
v srcu gledajo na družbo, ki jim je tako mačehov-
ska. Da umemo njih bolest, je treba le poznati
rečo, varnost in preskrbljenost otrok iz drugih
družin, ki so izročeni v vzgojo in varstvo dobri ma-
teri, ki je ves dan pri njih in vodi gospodinjstvo
in ji ni treba pozno zvečer utrujen od celodnev-
nega dela, ki ga je vršila izven doma, dodati v
poznihih urah še novega delovnega dne, da za silo za-
dosti domačim potrebam.

Vrniti mater družinam, to mora biti glavna
naroča socialnega dela. Potem bo delavska družina
zopet dobila srce, ki bo vezalo in spajalo vse člane
družine s toploto in ljubeznijo in jih vabilo v do-
mači krog še tudi pozneje, ko bodo že odrasli. Naj
bo stanovanje tudi malo in preprosto, žena-mati, ki
v njem kraljuje, bo iz njega napravila prijetno za-
točišče možu in paradiž otrokom, katerim je ves
svet in sreča mati in njena ljubezen.

Iz teh vidikov se tudi da presoditi, da sme
samo v najskrajnejšem slučaju družinska mati na
dejo izven doma. Često mati lahkomišljeno zapušeča
dom ali pa pod pritiskom moža, ki misli, da že-
nino delo doma ni nič vredno. Ali urejeno gos-
podinjstvo ni nič vredno? Ali poštena vzgoja otrok
— ali ni to najvažnejša naloga staršev! Toda na
splošno je gotovo, da nobena mati ne zamenja rada
gospodinjstva s tovarniškim delom in brigo za
otroke s službo s strojem. Zato je nujno potreb-
no, da imajo družinski očetje tudi družinske
plače, s čimer bo najbolje pomagano socialnemu
zlu, ki ogroža obstoj družine in s tem družbe same.

Vzhodna Evropa se organizira

Pet držav ustanovilo skupen žitni prodajni urad — Neprijetni glasovi v
Avstriji in Nemčiji — Češkoslovaška se približuje

Belgrad, 15. nov. p. Na merodajnem mestu se
potrjuje, da bo žitni prodajni urad, katerega so na
agrarni konferenci sklenile Jugoslavija, Bolgarija,
Poljska, Madjarska in Romunija začel redno delo-
vati dne 1. julija 1931. Vsa prodaja žita iz nave-
denih držav se bo vršila edinole po posredovanju
tega urada. Sedež še ni določen.

Praga, 15. nov. d. V češkoslovaških gospodar-
skih krogih vlada še vedno veliko zanimanje za
organizacijo, katero hočejo izvesti agrarne države
na vzhodu Evrope v svrhu razprodaje svojih žitnih
pridelkov. Z veliko nevoljo se je sprva sprejelo
na znanje, da se je v načelu odobril načrt skupnega
prodajnega urada za 5 poljedelskih držav, med ka-
terimi se poleg dveh držav Male antante nahajajo
še Madjarska, Poljska in Bolgarija. Češkoslovaška
država slejkoprej stoji na stališču, da ni popolno-
ma industrijska država in da mora ščititi svojo
poljedelstvo proti inozemski konkurenci, med tem,
ko imajo stremeljenja, ki so se začela v Sinaju na-
men, prisiliti Češkoslovaško, da se posveti edinole
industrijskemu proizvodnji in opusti vsako misel
na zaščitne tarife proti uvozu inozemskega žita.

Resnici na ljubo se mora poudariti, da so po-
litični krogi že davno spremenili svoje stališče in
da ne odklanjajo več agrarne male antante, toda
češki veletrgci vedno pritiskajo na vlado, da ne
sme popustiti in da si ne sme pustiti diktirati od
katerikoli inozemske države. Na drugi strani pa
se je v gospodarskih krogih dognalo, da bi žito, ki
bi prihajalo iz poljedelskih držav, ni škodo-
valo domačemu poljedelstvu, ker mora Češko-

vaška itak uvažati žito in je celotna žitna produk-
cija imenovanih agrarnih držav komaj zadostna,
da bi krila potrebe Češkoslovaške, Avstrije in Nem-
čije po uvoženem žitu. Vsekakor prevladuje mne-
nje, da Češkoslovaška ne bo kazala velikega na-
protstva proti uvedbi skupnega prodajnega urada,
pod pogojem seveda, da bodo tudi druge industri-
jske države v Evropi kakor Avstrija in Nemčija
pritegnjene med odjemalce vzhodnega žita.

Dunaj, 15. nov. d. Tukajšnji listi poročajo iz
Belgrada, da se je ustanovil centralni urad za pro-
dajo žita in sicer za države, ki so tvorile konfe-
renco v Sinaju. Po informacijah teh listov, bo ta
urad smel določevati cen žitu, ki ga bo prodajal
inozemstvu in katera bodo za celi žitni kartel po-
polnoma enake. Listi izrecno poudarjajo ime žit-
nega kartela, ki naj bi bil odgovor na nameravani
žitni monopol v Avstriji, na Češkoslovaškem in v
Nemčiji.

Industrijske države bi potemtakem bile pri-
stijene kupovati žito od žitnega kartela po v naprej
določenih cenah, v nasprotnem slučaju bi pa polje-
delske države kratkoma zabramile njihovim indu-
strijskim pridelkom dostop na svoja tržišča. »Neue
Freie Presse« ogorčeno protestira proti temu po-
litiksu boljševiziranja gospodarstva, češ da si in-
dustrijske države ne bodo pustile dopasti, da bi
se jim v naprej določilo, kje in za kakšno ceno
bodo kupovale svoje žitne zaloge. List pozivlja vlado,
naj odločno brani svobodo svojega gospodar-
stva in naj takoj uvede žitni monopol. »Arbeiter-
zeitung« pa piše, da Avstrija nima drugega izhoda,

kot pristati na dejanski položaj, ker sicer ne bo
mogla prodati svojih industrijskih pridelkov. List
opozarja na nevarnost žitnega kartela iz političnega
stališča. Če bi bile podane garancije, da se poli-
tika ne bo posluževala tega nevarnega orožja, bi
Avstrija navsezadnje ne imela nič proti nakupo-
vanju svojih potrebščin pri njenih poljedelskih
sosedah.

Berlin, 15. nov. d. »Börsenzeitung« opozarja
na sklepe belgrajske agrarne konference, ki je do-
vedla praktično do upeljave žitnega kartela med
petimi poljedelskimi državami. V krogih nemške
vlade je sklep belgrajske konference naletel na
očividni odpor, ki je tem večji, ker se je polje-
delsko ministstvo bavilo resno z vprašanjem žit-
nega monopola. Nemška država, ki mora toliko pla-
čati za reparacije, je prišla na omejiti uvoz na naj-
potrebnejše. Zato ne gre, da se na njo izvaja pri-
stisk od zunaj, ki ima namen onemogočiti razvoj
nemškega poljedelstva. Trgovinska priloga »Köl-
nische Volkszeitung« prinaša statistične podatke,
ki se nanašajo na delokrog žitnega kartela vzhodne
Evrope. Nemčija, Avstrija in Češkoslovaška rabijo
skupno letno 18 milij. stotov koruze, 32 milij. stotov
pšenice in 22 milij. stotov ječmena. Vzhodnoevrop-
ski žitni kartel bi pa razpolagal letno z 41 milij.
stotov koruze, 25 milij. stotov pšenice in 11 milij.
stotov ječmena. Potemtakem bi industrijske države
brez vsake škode za svoje poljedelstvo lahko pre-
vezle skoroda celotni pridelek vzhodnega žitnega
kartela.

Beg z rodne grude

Slovenci v Italiji zapuščajo domove — Gonja proti duhovščini

Rim, 15. nov. ž. »Giornale d'Italia« je zve-
dela, da se bo na seji italijanske zbornice dne
26. novembra zvela v razmotrivanje znana in-
terpelacija fašističnega poslanca Coselschega,
ki zahteva, da notranji minister podvzame naj-
energičnejše korake proti slovenski duhovščini
v Julijski krajini, ki se bo zamenjala z ita-
lijanskimi duhovniki, da se bo slovensko pre-
bivalstvo prilagodilo razmeram. (Sic!) Na to
interpelacijo bo odgovoril državni tajnik v no-
tranjem ministrstvu Armitti.

Trst, 15. nov. ž. Listi poročajo, da prebiva-
stvo Julijske krajine zapušča domove in beži
preko meje. »Popolo di Trieste« pozdravlja ta

korak in naglašja, da je bolje, da vsi tisti, ki
jim ni po volji živeti v Italiji, Italijo zapustijo.
»Piccolo« predlaga, da se prebivalstvo v okolici
Trsta, ki ni italijansko, enostavno iztira. Ob
vseh obmejnih cenah, ne samo v Julijski kra-
jini, marveč tudi ob francoski in švicarski
meji, izvršujejo fašistične oblasti najstrožjo
kontrolno, da preprečijo beg političnih osum-
ljenecv. Vse te osumljenice izročajo sodiščem,
ki jih najstrožje kaznuje zaradi poskusa pre-
koračenja meje. Na Reki, v Trstu in v Gorici
so sodišča sodila že več osumljenecv in so pro-
cesi na dnevnem redu.

Primorski fantje nočejo v milico

Mnogoštevilne aretacije

Trst, 15. nov. Tržaški listi poročajo, da je ob-
činski komisar v dolini pri Trstu poslal vsem mla-
deničem od 18. do 20. leta poziv, naj se vpišejo
v milico. Iz Ricmanj, Boršta in Drage se ni nihče
odzval. Fantje iz Poljanca pa so vsi prišli v ob-
činski dom. Komisar Radovani jih je lepo nago-
voril in še enkrat pozval, naj se vpišejo v milico.
»Kdo se vpiše?« je vprašal obrnjen proti fantom.
»Nihče!« so mu ti odgovorili in demonstrativno
zapustili dvorano. Iz vrste odhajajočih so se za-
čuli klici proti Italiji. Komisar je o dogodku poro-
čal na tržaško prelekturo. Drugi dan je prišel ukaz,
naj se vsi mladeniči, ki se niso vpisali v milico,
zajejo. In res so karabinjerji vse pobrali in od-
peljali v Trst. Vsled napada na miličnika Kureta
je bilo zap. tih v dolinski občini silno mnogo ljudi.

Bonomi pred aretacijo

Dalekosežne aretacije bivših pristašev liberalne stranke
Mussolini aretira framasone

Nice, 15. nov. d. »Le Petit Nicaise« poroča iz
Italije, da so se zadnje dni izvršile številne are-
tacije bivših pristašev liberalne stranke, kate-
ro je vodil rajni Giolitti. Tako je bil poslan v
ječo in izgnanstvo na zapuščen kraj Sicilije
bivši minister Belotti. Istotako se je govorilo,
da namerava ministrski predsednik aretirati
bivšega predsednika vlade Bonomija, ki je na-
meraval ustanoviti nov liberalni časopis. Pri
hišni preiskavi, ki se je izvršila pri Bonomiju,
so našli obsežno korespondenco, ki je dovela
do aretacije in obsode ministra Belottija. Bo-
nomi sam je ostal za enkrat pod strogim po-
litijskim nadzorstvom, kljub temu da nosi naj-
višji italijanski red viteštva Annunziato. Kadar
bodo policijska raziskovanja končana, bo pred-
met predan posebnemu sodišču.

Vedno bolj se potrjuje vest, da so se vršila
dolga posvetovanja med Mussolinijem in med
voditeljem bivše ljudske stranke Medo, ki je
med vojno in po vojni tako uspešno vodil ita-
lijanske finance. Mussolini je zahteval od Me-
do, naj vstopi v njegovo vlado, kar je pa sled-
nji baje odklonil z motivacijo, da bi ne imel
potrebne svobode pri izvrševanju svojih odgo-
vornih poslov. Meda je baje tudi pristavil, piše
»Le Petit Nicaise«, da bi bil pripravljen prevzeti
finančno ministristvo le pod pogojem, da bo po-
polnoma neodvisen in bo smel po svoji volji

črtati izdatke, ki se mu bodo za zdravo narod-
no gospodarstvo zdeli kvarljivi. Meda je zahte-
val tudi javno kontrolo državnega proračuna.
V zvezi z odklonilnim stališčem bivšega kršćan-
sko socialnega ministra je poostren kurz, ki ga
je začela izvajati italijanska vlada proti vsem
notranjim sovražnikom fašizma, ki se niso klo-
nili.

Frankfurt, 15. nov. d. »Frankfurter Zeitung«
poroča iz Zürich, da je italijanska vlada zad-
nja dva tedna in sicer od obletnice fašističnega
pohoda v Rim naprej, dala zapreči nad dve sto
izobražencev iz krogov bivše liberalne stranke
in popolarov. V Veroni je prišla policija na
sled framasonski loži, katero je razgnala, ude-
ležence pa zaprla. Maršal Caviglia, ena izmed
najbolj vidnih italijanskih vojaških osebnosti,
je pod strogim policijskim nadzorstvom, ker je
baje nevaren fašističnemu režimu. Istotako je
bil zaprt Gigino Battisti, sin Cesare Battistija,
katerega je avstrijska vlada kot veleizdajalca
dala ustreliti. Njegov sin je ogorčen nasprotnik
fašistov.

Tudi lašiste zapirajo

Milan, 15. nov. kč. Mussolini postopa sedaj
brezbrižno tudi proti fašističnim voditeljem. Ker
so nekateri procesi radi korupcijskih afer dvignili
precej prahu in povzročili v širokih krogih naroda
bridko nezadovoljstvo, je dal Mussolini sedaj are-

Žitni monopol v Jugoslaviji?

Belgrad, 15. nov. ž. V krogih pridelovalcev žita
se živahno obravnava vprašanje pšeničnega mono-
pola, da bi monopol pokupil vse zaloge žita po 200
Din in isto prodajal po zvišani ceni mlinarjem in
trgovcem, da bi tako pokrili eventualno zgubo pri
izvozu in pokrili stroške rešije. V naši državi pora-
bimo 80% vse žetve. Uvedba monopola bi se lahko
izvedla, ne da bi se obremenil državni proračun in
konsum. Omeniti je treba, da cene kruha niso bile
dražje niti sedaj, ko je bila pšenica po 250 Din.

Spremembe v konzularni službi

Belgrad, 15. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kra-
lja in na predlog ministra zun. zadev ter v soglas-
ju s predsednikom ministrskega sveta so postav-
ljeni v isti grupi in kategoriji (5-1): Milan Steva-
nović, naš konzul v Cikagu, za tajnika poslaništva
v Berlinu. Petar Cebrić, tajnik ministrstva, k posla-
ništvu v Kairu. V 1-6 Slobodan Gadžević, tajnik pri
poslaništvu v Kairu, za tajnika v ministrstvu. Bran-
islav Dimitrijević, tajnik ministrstva, za vicekonzu-
la na Reki. Dragiša Dragotinović, tajnik poslani-
štva v Rimu, za tajnika ministrstva. Stojan Ziva-
dić, vicekonzul v Bordeauxu, za vicekonzula pri ge-
neralnem konzulatu v Genovi. Dr. Nikodije Jovano-
vić, tajnik v ministrstvu, za tajnika poslaništva pri
Vatikanu. Dušan Pečanac, vicekonzul v Genovi, za
tajnika poslaništva v Bukarešti. Aleksander Protić,
tajnik poslaništva v Bukarešti, za tajnika poslani-
štva v Genovi. In Milan Ristić, vicekonzul na Reki,
za tajnika v ministrstvu. Miloš Mihajlović, naš
stalni delegat v mednarodni donavski komisiji na
Dunaju v 3a-1, za generalnega konzula naše kralje-
vine v Monakovem, naš generalni konzul v Mona-
kovem Velizar Ninčič pa za stalnega delegata naše
kraljevine v mednarodni donavski komisiji na Du-
naju v 3-1.

Belgrad, 15. nov. ž. Na predlog zunanjega
ministra je Nj. Vel. kralj imenoval za častnega
konzula pri častnem generalnem konzulatu v Ber-
linu Kurta Blerow.

Izjave patrijarha Varnave

Belgrad, 15. nov. 1. Arhierejski zbor pravo-
slavne cerkve bo jutri končal svoje zasedanje.
Po izjavi patrijarha Varnave je bilo sklenjeno,
da se število škofij poveča in da se zagrebška
škofija poviša na metropolitni položaj. Arhie-
rejski zbor bo obenem izvolil tudi stalnega
škofa za muhačevsko škofijo v podkarpatski
 Rusiji. Obenem je bilo sklenjeno, da se prično
pogajanja zaradi ureditve pravoslavne cerkve
v Madjarski. Srbska pravoslavna cerkev bi že-
lela, da tudi pravoslavna cerkev v Madjarski
pride pod njeno jurisdikcijo, kakor je češko-
slovaška. Ustanovila se bo posebna organiza-
cija bogomoletov, tako zvan. kršćanska zajed-
nica, ki bo pod neposrednim nadzorstvom sv.
sinoda, katere cilj bo čisto propagandističen
zaradi širjenja pravoslavja.

Spionažna alera v Subotici

Belgrad, 15. nov. AA. O dogodkih v Subotici
izvemo z obveščene strani, da so netočne vesti go-
tovih budimpeštanskih listov, da je bilo v Subotici
aretiranih 30 meščanov madjarske narodnosti iz
neznane razloga. Res je, da je bilo aretiranih
9 oseb radi špijonaže v korist neke tuje države.

Tratir župana v Santa Margherita Ligure in nekega
drugega fašističnega dostojanstvenika v tem zna-
menitem zdravilišču, ne da bi smeli listi o tem kaj
poročati, radi česar ni mogoče dati podrobnejših
podatkov.

Otvoritev romunskega parlamenta

Prestolni govor o notranjem in zunanjem položaju Romunije

Bukarešta, 15. nov. kk. Danes popoldne je bil slovesno odprt romunski parlament. Tudi liberalna stranka in stranka Avaresca, ki sta bili že eno leto odsotni, sta se udeležili seje. Njun zopetni vstop je posledica apela, ki ga je kralj poslal voditeljem strank, ni pa še gotovo, ali se bo stranka Avaresca tudi nadalje udeleževala parlamentarne življenja. Ko se je kralj Karel peljal v poslansko zbornico in spremljevalce prestolonaslednika, vojvode Mihaela, so ga po vseh ulicah pozdravljali z navdušenimi ovacijami.

V kraljevem prestolnem govoru se izraža kraljeva želja, da bi se združile vse žive sile naroda k harmoničnemu sodelovanju. V zunanjepolitičnem delu govora se naglašja, da so odnosi Romunije z zavezniškimi kakor tudi z ostalimi državami popolnoma zadovoljivi. Ro-

munija skuša doseči miroljubno zunanjo politiko in v tem pogledu z vsemi silami podpira Društvo narodov. Njena zunanja politika temelji na obstoječih prijateljskih odnosih z drugimi državami in na zveznih pogodbah. Posebno važne so zveze z Jugoslavijo in Češkoslovaško.

Kar se tiče trgovinskih odnosov z inozemstvom, so se sklenile nove trgovinske pogodbe z Norveško, Češkoslovaško, Francijo, Latvijo, Anglijo in Poljsko. Glede gospodarske krize omenja prestolni nagovor, da se mora izposlovati zboljšanje položaja, ker trpi ne samo industrija, temveč tudi kmetijstvo. Kralj priporoča varčevanje in se ima državni proračun izdatno znižati in izravnavati z višino realnih državnih dohodkov. Domače žitne cene se morajo izenačiti s svetovnimi cenami. Potrebne bodo

nujne odredbe, da se olajša položaj zadolženih kmetov. V to svrhu se ima ustanoviti banka, katere se ima v veliki meri udeležiti tudi država sama. Sprejeti je treba poseben zakon proti ovrhnam. Pripravlja se tudi nov carinski zakon.

Glede narodnih in verskih manjšin navaja prestolni govor, da se bo slej ko prej vsaka verska ali narodna manjšina lahko posluževala svojih pravic v okviru ustave. Vojski je kralj izrazil svoje zadovoljstvo radi zadnjih manevrov ter je naštel nekoliko vojskih zakonov, ki se bodo v kratkem predložili parlamentu in ki naj omogočijo času primerno močno materialno podporo narodni vojski. Prestolni govor konča z apelom na to, da bi vse stranke složno sodelovale za odstranitev obstoječih težkoč.

Pomemben pedagoški jubilej v CSR.

Ravno pred desetimi leti je češkoslovaška učiteljska organizacija ustanovila v Pragi šolo visokega pedagoškega študija, na kateri danes deluje 70 univerzitetnih profesorjev in docentov, 11 asistentov, 29 praktikantov (strokovnih učiteljev in profesorjev). Poslušalec hospitirajo pri 30 učiteljih praskih šol. Na njihovih oddelkih je letos vpisanih 700 poslušalcev. V prvem oddelku (pedagoški študij) se izobražujejo učitelji, ki že delujejo na šolah, v dveh letnih kurzi. Tu predavajo univerzitetni profesorji, vrše se psihološki in pedagoški poskusi, dela se v seminarjih itd. Absolventov je približno 1600. Drugi oddelki (visokošolski kurzi) je tudi dveletni in pripravlja učitelje osnovnih šol na strokovne izpite, da bodo lahko poučevali na meščanskih šolah. Absolventov je že preko 1400. Poleg tega se vrše redni kurzi ročnih del, ki se razdeli na oddelke za modeliranje po naravi (vodi akademski kipar), oddelki za dela brez delavniških pripomočkov, oddelki za dela iz opanja in poseben za dela iz lesa.

Nadalje je pri šoli visokega pedagoškega študija Pedagoška fakulteta, katero obiskujejo absolventi srednjih šol, da se v štirih semestrih vsestransko pripravijo za svoj poklic. Poslušalci so obenem vpisani na filozofski fakulteti. Fakulteta jih pripravlja kot teoretično (predavanja univ. profesorjev) tako tudi praktično (študij metod, prisostvovanje v šolah in lastni poskusi). Peti oddelki je zavod za poskusno psihologijo in pedagogiko, katerega vodijo univ. prof. O. Chlup, O. Foerster, F. Sebecky in docent V. Přihoda, docent S. Velinsky in asistent dr. J. Rameš. V zavodu je posebna študijska knjižnica za poslušalce. V šestem oddelku Pedagoškem seminarju za šolsko reformo, se pripravljajo učitelji znanstveno in metodno za delovanje na čsl. reformnih šolah. Poslušalec je 142. Poleg tega je oddelki za raziskovanje otroka, oddelki za čisto znanstveno eksperimentalno delo. Vodi univ. prof. dr. O. Chlup. Nadaljnji oddelki za kulturne stike s tujino imajo osem učiteljev, ki obvladajo tuje jezike. Priredil je tudi ekskurzije v tujino: Poljsko, Nemčijo, Avstrijo, Švico in SSSR. Poseben odbor za reformo pravopisa se peča s študijem in učenjem pravopisa in njegovim ponovstavljenjem. Tiskovni odbor za izdajanje publikacij je izdal 12 del v 35.000 izvodih. Razstavni odbor je priredil razstavo znanstvenih aparatov pri kongresu za raziskavo otroka, pet razstav predmetov, izdelanih v kurzi ročnega dela, razstava ruskega šolstva, čsl. razstava v Moskvi, mednarodno razstavo avtodidaktičnega materiala in igrač v Pragi in Litomšlu, razstavo otroške risbe v Pragi. Sedaj pripravlja mednarodno razstavo otroške literature.

Dvanajsti oddelki, reformna komisija, je izdelal organizacijski in učbeni plan reformnih šol, po katerem je ustanovljeno 12 enotnih diferenciranih šol II. stopnje (meščanske šole) in tri šole I. stopnje (ref. osnovna šola). Ekstenzni oddelki je priredil dva Pedagoška tedna, katerih se je udeležilo skoraj tisoč učiteljev, kurze za pripravo padeželskih ref. šol, kurze šolskega radia in šolske kinematografije. Pripravila se v januarju teden šolske higijene. Kulturna poročevalska služba informira potom tiska javnost o delovanju in stremljenju šole visokega študija in učiteljskega doma in v inozemstvu. Najnovejši, petnajsti oddelki, Athenium, se peča z reformo višje srednje šole po elektivnem sistemu. Tega vodi strokovna učiteljska organizacija. Ako računamo tudi izdatke za vozno poslušalcev, ki uče izven Prage, je učiteljsko izdalo na to svoje visoko učenje preko 11 milijonov Kč. Sam šolski proračun za leto je dosegel 445.000 Kč. Pred desetimi leti je hotelo učiteljsko z ustanovitvijo te šole manifestirati svoje težnje po visokošolskem študiju. Sedaj raste delo v vedno večjem razmahu in je postalo središče vsega pedagoškega življenja v CSR. Enako deluje šola visokega pedagoškega študija v Brnu. Praški zavod vodi univ. prof. dr. O. Kadner, tajniške posle izvršuje strokovni učitelj Vaclav Jaroš, ki opravlja tudi vso inozemsko korespondenco.

Češkoslovaški učitelji sledijo svojem predhodniku Janu Amosu Komenskemu. Šele pred 12 leti so se otreli habsburške jarma. Tekom prvih deset let so ustvarili — tako rekoč brez katerekoli pomoči — delo, ki je že v svojem začetku zadivilo s svojim razmahom in močno življenjsko zmožnostjo.

Pred koalicio v Avstriji

Dunaj, 15. nov. kk. Krščanski socialci nameravajo sestaviti koalicijski kabinet s svojim voditeljem, bivšim finančnim ministrom dr. Kienböckom na čelu. V tem kabinetu bi bil dr. Schober podkancier in zunanji minister, da se zagotovi nadaljevanje uspešne zunanje politike, ki jo je inavgoiral dr. Schober. Vaugoin bi potem lahko obdržal vojno ministrstvo. Vodstvu Heimwehra pa bi se tudi lahko dal en portfelj, če bi polagalo važnost na aktivno sodelovanje na vladi.

Kot predsednika narodnega sveta bi krščanski socialci kandidirali sedanjega trgovskega in prometnega ministra Heinla, če bi se meščanske stranke zedinile na to, da ne bi pripustile kot prvega predsednika takega socialnega demokrata, dasi bi po parlamentarnem pravu imela zasedati to mesto najmočnejša stranka.

Zakon o šolah za lajične bolničarke

Belgrad, 15. nov. 1. Izšel je zakon o strokovnih šolah za pomožne osebe za zdravstveno službo. Za pomožne sestre se ustanovijo šole v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu in Skoplju. V te šole za zaščitne sestre (sestre pomočnice) se bodo sprejemale učenke iz 4. razreda meščanskih ali srednjih šol. Pouk bo trajal tri leta. Dokončana šola s položenim izpitom bo enaka maturi glede na kvalifikacijo za uradniški položaj v državni službi.

Za pomožne osebe bolničarjev in bolni-

čark se prav tako ustanovijo povsod pri obstoječih zdravstvenih ustanovah šole, v katere se sprejemajo gojenice, ki so z uspehom dokončali 4. razred ljudskih šol. Pouk v teh šolah traja 18 mesecev.

Ustanovile se bodo tudi nove šole za babice, in sicer tam, kjer še ne obstojajo, v Sarajevu, Skoplju. V šole za babice se sprejemajo učenke, ki so dogotovile najmanj 4. razred ljudske šole. Z dovoljenjem ministrstva za socialno politiko se lahko ustanovijo za vse to osebe zasebne šole.

Zaleski o položaju Poljske

Apel na slogo naroda

Varšava, 15. nov. AA. Včeraj je imel poljski minister zunanjih zadev Zaleski v radiju govor o zunanji politiki in splošnem položaju Poljske.

Glavni smoter politike vsega sveta, je rekel Zaleski, je mir, in za tem smotom gre tudi zunanja politika Poljske. Sam mir pa je zajemčen samo z vzajemno pomočjo med državami, ki žele miru, zoper agresivne tendence drugih držav. Zato je treba najprej organizirati varnost držav. Poljska vlada pri izvajanju te svoje politike živo sodeluje pri vseh akcijah Društva narodov. Zato je tudi pozdravila franceski predlog o novi organizaciji Evrope.

Na prvem mestu je nedotakljivost poljskega teritorija. Poljski ministri ne bodo dopustili, da bi se svetovni mir ogrozil zaradi nove teritorialne razdelitve, zakaj mir, ki bi temeljil na nepravici, ni

bi bil trajen in bi pogoltno človeštvo v novo vojno. V tem pogledu je najvažnejše to, da se ministrstvo zunanjih zadev more zanesljivo nasloniti na pomoč in sodelovanje vsega naroda, organiziranega v trajni vladi.

Kadar tuje države vidijo, da je katera država v notranjosti urejena in dobro organizirana, zraste ugled te države in pozicija ministra zunanjih zadev se okrepi.

Nato je minister Zaleski apeliral na narod, naj tudi v trenutku najbolj ogorčene volilne borbe nikoli ne pozabi, da vse družijo zajednica krvi in duha. Ves svet mora vedeti, da se zna vsi poljski narod kakor drugi veliki narodi zbrati pred velikimi nalogami. Treba je podpreti vlado pri njenem delu, ki mu je svrha okrepitev moči republike Poljske.

Zaključek varšavske konference

Za izvoz kmetijskih izdelkov

Varšava, 15. nov. AA. Včeraj je zaključila konferenca za izvoz kmetijskih izdelkov svoje delo in soglasno sprejela resolucijo, ki bo poslana vsem zainteresiranim državam, Društvu narodov in mednarodnemu kmetijskemu institutu v Rimu. Resolucija se izčrpno bavi z vprašanji organizacije kreditov posestnikom. V prvem delu resolucije se naglašja važnost teh kreditov za kmetijstvo. Krediti so potrebni za formiranje potrebnih kapitalov in za investicije s hitro amortizacijo. Investirani krediti zato ne bi mogli imeti daljših tokov od pet let v skladu s pogoji proizvodnje. Za tem se v resoluciji navajajo primeri takih investicijskih kreditov z amortizacijami v dveh, treh, štirih ali petih letih. Garancije za te kredite se prikazujejo zelo izčrpno. V prvem redu naglašja resolucija hipoteke, ki ne bi smele prekoračiti rokov 10 do 15 let. Logoročni hipotekarni krediti ne bi mogli znašati več kot 50 odstotkov ocenjene vrednosti zemljišča. Kratkoročni hipotekarni krediti bi smeli priti na drugo mesto,

medtem ko bi na prvo mesto prišli dolgoročni. Nato resolucija priporoča zmanjšanje ali opustitev stroškov za hipoteke. V pogledu garancij priporoča registracijo pri sodnih in administrativnih oblasteh ter sankcije za slučaj poverbe ali uničenja zastave. Kar se tiče formalnosti dobave kreditov bi se morali ustanoviti posredovalni zavodi z garancijo, da se taki krediti, ki bi imeli rok do 18 mesecev, ne bi uporabili za plasiranje na tržišču. Posojila se morajo v načelu odobriti v gotovini, med tem ko bi se kreditni zavodi pobrigali za plasiranje obligacij. V tem pogledu naglašja resolucija važnost takih emisijskih zavodov. Emisijske obligacije bi se morale dajati prvenstveno že obstoječim bankam in zavodom, toda enemu zavodu bi se dala le emisijska pravica za eno vrsto kreditov v vsaki državi.

Resoluciji je dodano poročilo z vprašalnimi polami strokovnjakov.

Ostavka belgijske vlade ni sprejeta

Bruselj, 15. nov. kk. Belgijski kralj je pravkar objavil pismo, ki ga je pisal ministrskemu predsedniku Jasparju in v katerem pojasnjuje vzroke, ki so ga privedli do tega, da je odklonil demisijsko kabineto. Zanj je bilo odločilno dejstvo, da se vprašanje, radi katerega je nastala kriza, do sedaj še nikdar ni obravnavalo v parlamentu, radi česar bi onemastni sprejem demisijske kabinete lahko tvoril nevaren precedens za normalno funkcioniranje parlamentarnih ustanov. Obenem kralj še enkrat poudarja majhno važnost incidenta v Gentu ter izreka upanje, da je to vprašanje sedaj rešeno in da parlament lahko brez zadržkov nadaljuje svoje delo.

Reševalna dela v Lyonu

Pariz, 15. nov. kk. Reševalna dela v Lyonu so danes napredovala, tako da so izkopali prvoga zasulega gasilca, ki je bil še živ. Mrtvih gasilcev pa so odkopali sedem. Profesorji tehnične fakultete v Lyonu so mnenja, da se bo prej ali slej pogreznili ves hrib in da je torej treba izprazniti vse hiše tega mestnega okraja.

Brezposelnost v Italiji narašča

Rim, 15. nov. Z. Generalni ravnatelj zavoda za socialno zavarovanje je predložil poročilo o brezposelnosti v Italiji. 1. oktobra je znašalo število brezposelnih 394.530. Do konca oktobra pa je število brezposelnih naraslo na 416.485. Od teh jih dobiva 150.000 podporo. Število brezposelnih je pa nedvomno višje, kakor ga izkazuje ta zavod, ker je treba vzeti v poštev tudi tiste brezposelne, o katerih zavod ne vodi pregleda. Fašistični režim je v septembru storil razne ukrepe za pobijanje brezposelnosti, zlasti s tem, da je v državni režiji prišel z mnogimi javnimi deli, posebno v krajih, ki so trpeli po potresu, kjer je treba zidati nad 14.000 novih hiš. Kljub tem vladnim ukrepom pa brezposelnost vedno narašča.

Miren potek generalne stavke v Madridu

Madrid, 15. nov. kk. Do sedaj je generalna staka razen majhnih incidentov potekala mirno. Vojaštvo je zasedlo elektrarno in vodovod. Tiskarne so vojaško zaščitene. Policijsko letalo je dolgo časa letalo nad mestom. Na važnih križiščih so postavljene strojne puške. Če bo prišlo do resnih dogodkov, se bo razglasilo obsešno stanje. Komunisti nameravajo iz solidarnosti proglasiti generalno stavko v Bilbao, Valladolidu in drugih mestih.

Svetovna gospodarska kriza

London, 15. nov. kk. Prejšnji angleški poslanik v Berlinu lord d'Abernon je izjavil v nečem govoru, da ni nadprodukcija vzrok svetovne krize, temveč valutna kriza in prevelika zadolženost. Množina zlata na svetu je nestanovitna. Produkcija zlata ne gre obenem s povečanjem produkcije blaga. Z zlatom bi bilo treba postopati varčneje. Zaostanek cen blaga ali zvišanje cen zlata bi v raznih deželah nedopustno zvišalo dolgove te ali one države. V tem pogledu je Amerika v d.o.m. oziru otežkočila vračilo dolgov, s tem, da je uvedla visoke uvozne carine in da je znižala cene blaga. Če ne bo energičnih odredb, je pričakovati po vsem svetu mnogo bankrotov in mednarodnih gospodarskih in političnih katastrof.

Newyork, 15. nov. kk. Na letnem zborovanju Political Association je Morganov sodrnik Tomaz Lamond označil kot glavni vzrok za svetovno gospodarsko krizo nadprodukcijo in preveliko nabiranje zlata v Newyorku in Parizu v vrednosti nad 1 milijardo dolarjev, kar pomeni velike motnje v gospodarskem življenju. Tudi ameriški carinski zakoni so povečali neugodni položaj, ker onemogočajo tujim državam vračati Ameriki svoje dolgove.

Pametni sklepi

Praga, 15. nov. kk. Zunanje ministrstvo je sklenilo, da bo z ozirom na splošno gospodarsko krizo omejilo družabno sezono v letošnji zimi na najmanjšo mero. Tudi drugi oficijelni češkoslovaški krogi se bodo pridružili tej iniciativi in omejili družabne prireditve. Domneva se, da se bo tudi vsa javnost temu pridružila.

Zakonska stabilizacija dinarja

Ljubljana, 15. nov.

Nocoj je predaval v Trgovskem društvu »Merkur« Ljilaj iz Belgrada o zakonski stabilizaciji dinarja. Predavatelj je predstavil številni publik predsednik društva dr. Fran Windischer.

V uvodu je predavatelj pojasnil, kaj je denar, kako se je denar razvijal od blaga do zlata in papirja. Ugotovil je, da tudi pred vojno nismo imeli povsod čistih zlatih veljav, tako ne v Avstriji kakor tudi ne v Srbiji. Ko je izbruhnila svetovna vojna, so države suspendirale svojo obveznost, zamenjavati papirni denar za zlato. Med vojno, še bolj pa po vojni, so začele ustvarjati z inflacijo novo, pa neekonomsko kupno moč, ki je nekaterim spekulantom koristila, vsemu gospodarstvu pa škodila zaradi zmanjšanja substancne vrednosti. Ključ po stabilizaciji prihaja iz trgovskih vrst, čeprav imamo že od l. 1925 fiktivno stabilizacijo valute. Definicija zakonske stabilizacije je ta-le: formalna zakonska poirjitev fiktivne stabilizacije, torej stanja, ki traja že pet let. Zakonska stabilizacija je prav za prav zadnja etapa stabilizacije, ki mora priti za fiktivno stabilizacijo. Čanes je zlato edino pravično sredstvo mednarodnega značaja. Zato je treba zakonsko stabilizacijo nasloniti na zlato. Da nam je zakonska stabilizacija potrebna, je razvidno iz sledečih razlogov: 1. politični razlog, 2. splošnogospodarski razlogi: za kalkulacijo trgovine je potrebna stalna valuta; po stabilizaciji nam je pričakovati znatnega dotoka inozemskega kapitala, ker je naša obresna mera visoka, v Franciji, največjem kapitalnem tržišču sveta, pa nizka; 3. psihološki razlogi: ti razlogi so deloma tudi zunanje politične narave. Vidimo, da je pri nas imobilizacija kapitala znatna. V najožji zvezi s stabilizacijo pa so naše kreditne razmere in obresna mera. Pravilne po-movanje zakonske stabilizacije dinarja je razvidno iz delovnega programa kraljevske vlade z dne 23. marca lani, ki poudarja, da so izvršene vse priprave za to delo. V komunikaciji o šestmesečnem delu vlade z dne 7. julija lani je ugotovljeno, da se delo za stabilizacijo nadaljuje in da je sestavljen končni tekst zakona, poudarja pa se da je stabilizacija možna brez inozemskih sredstev (to ni nič novega, kajti brez tuje pomoči so izvedle stabilizacijo Francija, Italija in Češkoslovaška). Stabilizacija ni organično vezana z inozemskim posojilom. Tega ne potrebujemo, če imamo dovolj velik devizni in zlati sklad, ali pa, da kaže, da bo dotok kapitala znaten. Dejansko stanje deviznega sklada Narodne banke je zadnja leta leta zelo varljivo in je bilo n. pr. 31. marca letos približno 3.080 milijonov Din deviz in zlata v Narodni banki, po načnov. izkazu z dne 8. okt. pa 2.065 milj. Din. V primeri z obtekom bankovcev je bilo največje kritje maa 1927 (67%), najmanjše pa avgusta 1926 (28%). Med psihološkimi momenti je omeniti, da preneha ob stabilizaciji nakup tujih deviz in valut in da se začnejo dvigati vloze. Za minimalno kritje se po izkusnih smatra 30% do 40%, v zakonskem projektu pa je določenih 33%. Pripomniti je, da je znašalo kritje po zadnjem izkazu 33%. Da banka drži to odstotno kritje, ima na razpolago dve sredstvi: povišanje obresne mere ali na restrikcijo kreditov in v zvezi s tem obtoke. Narodna banka danes ne obvlada popolnoma našega denarnega trga, kar je razvidno iz velike disparitete med privatno obresno mero in obresno mero Narodne banke.

Tehnično delo pri stabilizaciji bi bilo v glavnem sledeče: v zakonu bi se določil ključ za razmerje dinarja do zlata. Po izjavah kraljevske vlade bo ostal tečaj dinarja v Curihu nespremenjen, torej 9,125, odzovarjajoči valorizacijski koeficient 10,9529. 1 Din bi odevarjal v zlato 0,0261 grama. Ob tej priliki je omeniti, da tkzv. denominciacije dinarja ne bo (v razmerju 1:11). Po zgledu drugih držav bi bila naša valuta tkzv. »Goldkernwährung« in bi banki bankovcev ne bilo treba honorirati z zlatom. Iz izjavani je razvidno, da zakonska stabilizacija ne bo imela vpliva na cene in plače ter bo to razmerje ostalo. Na vprašanje, kdaj bo zakonska stabilizacija, je odgovoril predavatelj: »V danem momentu!«

Po predavanju so predavatelja nagradili s aplaudom in velikim odobravanjem in predsednik društva dr. Windischer se mu je toplo zahvalil za sirokovno predavanje.

Pomemben jubilej v Marijanišču

Včeraj je v najbolj zaključeni družbi g. prelat A. Kalan obhajal tridesetletnico svojega ravnanja v Marijanišču. Proslave se je udeležil tudi g. minister dr. A. Korošec.

Motociklistična nesreča na Dunajski cesti

Ljubljana, 15. novembra.

Na Dunajski cesti, pri naselbini Brinje, se je nocoj ob 6 pripetila težka motociklistična nesreča. Uradnik banske uprave 26 letni inž. Bogomir Troha in uradnik Kranjskih deželnih elektrarn Bogomir Benedik sta se vlačila s službenega potovanja z motornim kolesom v Ljubljano.

Benedik je vodil motor, inž. Troha pa je sedel v prikolici. Pri Brinju je motornemu kolesu na prednjem kolesu naenkrat počila pnevmatika. Učinek je bil strašen, zakaj, če bi počila zadnja pnevmatika, bi nesreča ne bila tako strašna. Motorno kolo se je zalezlo v obcestni kamen in se v hipu ustavilo. Udarce pa je bil tako močan, da je inž. Troha v loku odletel z glavo naprej na cesto ter obležal nezavesten in težko ranjen na tleh. Benediku se ni pripetilo nič hudega, razen, da je dobil krepak sunek od sedla v hrbet. Popolnoma je bila pokvarjena prikolica, dočim je motor še funkcionalen. Neki osebni avto je naložil ranjenega inž. Troha, da bi ga prepeljal v bolnišnico. Medtem pa je bila obveščena že reševalna postaja in reševalni avto je pri topničarski vojašnici prevzel ranjenega Troha ter ga prepeljal v bolnišnico. Zdravniki so v bolnišnici ugotovili, da so se Trohi pretrgli možgani in da se mu je prelomila spodnja čeljust. Njegovo stanje je zelo nevarno. Do 9 zvečer se še ni prebudil iz nezavesli. Ranjeni inž. Troha je idrijski rojak.

Zagreb, 15. nov. m. Mesni zastopniki so danes ogledali novo zgradbo klavnic, in sicer radi tega, ker se je prvotni proračun v znesku 45 milijonov Din prekoračil za 30 milijonov Din.

Dunajska vremenska napoved: jasno, poudnevni milo vreme, bolj oblačno.